

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη



**Μ.Σ.** Σε αυτό το podcast, που ετοιμάσαμε ειδικά για το βιβλίο της πέμπτης δημοτικού, έχουμε την τιμή και τη χαρά να φιλοξενούμε την Ομότιμη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας του ΑΠΘ, την κυρία Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. Η κυρία Αναστασιάδη-Συμεωνίδη έχει ασχοληθεί με τη μελέτη της δομής των λέξεων και με τη διδασκαλία του λεξιλογίου και της ορθογραφίας. Σήμερα, θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε τι είναι η γλώσσα. Κυρία Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, κυρία Άννα, καλώς ήρθατε. Τι θα λέγατε να ξεκινήσουμε με μια βασική ερώτηση, για να καταλάβουμε και λίγα περισσότερα πράγματα για το επάγγελμά σας; Μπορείτε να μας εξηγήσετε ποια είναι η δουλειά της γλωσσολόγου;

**Α.Α.** Καλημέρα και από εμένα. Είναι πολύ ενδιαφέρουσα η δουλειά του γλωσσολόγου. Κάθε γλωσσολόγος περιγράφει μία ή και περισσότερες γλώσσες και στη συνέχεια προσπαθεί να ερμηνεύσει τα φαινόμενα τόσο θεωρητικά, π.χ. πώς επικοινωνούν οι άνθρωποι, όσο και πρακτικά, π.χ. πώς να διδάξει ο εκπαιδευτικός πιο αποτελεσματικά τη γλώσσα; Πώς να βοηθήσει, ώστε με την τεχνολογία να μεταφράζονται πιο σωστά και πιο γρήγορα όλα τα κείμενα σε όλες τις γλώσσες;

**Μ.Σ.** Και τι λοιπόν είναι η γλώσσα;

**Α.Α.** Είναι ο πιο πολύπλοκος κώδικας επικοινωνίας αλλά όχι μόνο. Είναι μια συμφωνία ανάμεσα στους ομιλητές, με την οποία οι ομιλητές διατηρούν τις κοινωνικές τους σχέσεις, μπορούν να αναφέρονται στο τώρα, στο παρελθόν ή στο μέλλον, στον τόπο όπου βρίσκονται ή σε άλλο τόπο, σε πραγματικά ή υποθετικά γεγονότα, κάτι που δεν μπορούν να κάνουν τα ζώα.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη- Συμεωνίδη

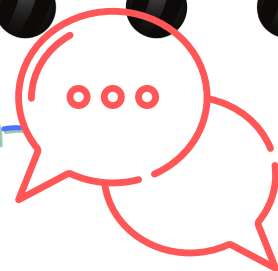


**A.A.** Με τη γλώσσα μπορούν, με πρωτότυπο, δημιουργικό τρόπο, να μιλήσουν για τα πάντα, για την εξερεύνηση ενός νέου πλανήτη, για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, την αγάπη τους ή την άποψή τους, τη διαφωνία τους.

**M.Σ.** Έχουν μόνο οι άνθρωποι γλώσσα;

**A.A.** Χρησιμοποιούμε τον όρο «γλώσσα», ενώ κανονικά δεν πρέπει για τα ζώα, για τη μουσική, την πληροφορική κ.ά., αλλά κανένα από αυτά τα συστήματα επικοινωνίας δεν είναι γλώσσα. Η επικοινωνία των ζώων περιορίζεται σε ζωικά σήματα στο τώρα και για θέματα που αφορούν την επιβίωσή τους και τη συνέχιση του είδους τους. Δεν μπορεί ένας σκύλος να διηγηθεί σε έναν άλλο σκύλο πόσο ωραία πέρασε χτες στη βόλτα που έκανε με την κυρία του. Από την άλλη, οι γλώσσες προγραμματισμού περιγράφουν αλγορίθμους, που στηρίζονται στα μαθηματικά. Σήμερα ακούμε ρομπότ να μιλάνε Ελληνικά, αλλά στην ουσία το ρομπότ παρουσιάζει ένα καλοφτιαγμένο κείμενο, που όμως δεν έχει καμία απολύτως πρωτοτυπία. Του έχουν ενσωματώσει πολλές πληροφορίες, ώστε να μπορεί να απαντά στο ερώτημά μας, τις συνθέτει και αυτό μας «σερβίρει». Το ρομπότ -ας μην το ξεχνούμε- είναι κατασκεύασμα του ανθρώπου και δημιουργήθηκε και με τη βοήθεια των γλωσσολόγων, όμως δεν έχει τη δημιουργικότητα, με την οποία είναι προικισμένος ο άνθρωπος.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη- Συμεωνίδη



**Μ.Σ.** Πώς μαθαίνουν τα μικρά παιδιά τη γλώσσα;

**Α.Α.** Η κατάκτηση της γλώσσας ή των γλωσσών του περιβάλλοντος όπου μεγαλώνει το μικρό παιδί είναι φυσική διαδικασία, δηλαδή πραγματοποιείται αυθόρμητα χωρίς διδασκαλία. Η ψυχογλωσσολογία είναι ο κλάδος που τη μελετά κάνοντας πειράματα. Κάθε μικρό παιδί, αν και έχει μέσα του ένα χάρισμα να μιλήσει, που έχουν μόνο οι άνθρωποι, για να κατακτήσει τη γλώσσα, πρέπει από τη στιγμή που γεννιέται να μεγαλώσει σε περιβάλλον, όπου μιλούν μια γλώσσα και με ερεθίσματα από το κοινωνικό περιβάλλον. Η κατάκτηση της γλώσσας πραγματοποιείται σταδιακά, παράλληλα με τη γενικότερη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού, σε σύντομο χρονικό διάστημα. Οι πρώτες λέξεις εμφανίζονται μετά τον πρώτο χρόνο και κατά το 2ο έτος κατακτά ταχύτατα πολλές νέες λέξεις, πρώτα τα ουσιαστικά και τις πιο συχνές λέξεις και γραμματικές δομές. Κατά το 3ο έτος τα παιδιά εμφανίζουν σημάδια δημιουργικότητας, δηλ. παιδικούς νεολογισμούς, π.χ. η γελατζού «αυτή που γελάει συχνά» (όπως η παραμυθατζού) και λίγο αργότερα αρχίζουν να κατανοούν και τον μη κυριολεκτικό λόγο.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη- Συμεωνίδη



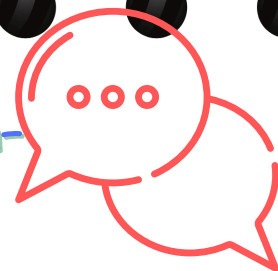
**Μ.Σ.** Αν θέλουμε να φτιάξουμε μια γλώσσα τι συστατικά χρειαζόμαστε;

**Α.Α.** Όπως και στη ζαχαροπλαστική, χρειαζόμαστε μια συνταγή: τα υλικά και τους κανόνες χρήσης τους. Στην κλασική συνταγή, για να φτιάξουμε μια γλώσσα, χρειαζόμαστε ήχους και σημασίες που συνδέονται σταθερά, καθώς και γραμματικούς κανόνες. Όμως, ό,τι και να φτιάξουμε θα παραμείνει τεχνητή γλώσσα, αν δεν βρούμε και ανθρώπους που θα τη χρησιμοποιήσουν.

**Μ.Σ.** Είπατε ότι η γλώσσα χρειάζεται ήχους. Τι συμβαίνει με τις νοηματικές γλώσσες, δηλαδή τις γλώσσες των κωφών;

**Α.Α.** Όλοι οι άνθρωποι για να επικοινωνήσουν χρησιμοποιούν μια γλώσσα με δύο τρόπους: είτε α) στην περίπτωση της γλώσσας που μιλιέται, ο άνθρωπος ως ακροατής, για να καταλάβει το μήνυμα, ακούει τους ήχους, και ως ομιλητής, για να στείλει μήνυμα, χρησιμοποιεί ήχους, είτε β) στην περίπτωση της νοηματικής γλώσσας, ο άνθρωπος ως ακροατής βλέπει τα νοήματα και ως ομιλητής με κινήσεις, με νοήματα, στέλνει το μήνυμά του. Δηλ. διαφέρει ο τρόπος. Ένα παιδί κωφό χρησιμοποιεί το πρώτο νόημα στους πρώτους 6-8 μήνες, ενώ ένα παιδί που ακούει χρειάζεται 11 μήνες για να πει την πρώτη του λέξη, δηλαδή χρειάζεται πολύ περισσότερος χρόνος, για να ωριμάσει ο μηχανισμός που είναι υπεύθυνος για την άρθρωση. Στη νοηματική γλώσσα χρησιμοποιούνται η έκφραση του προσώπου, η στάση του σώματος και ιδίως οι χειρομορφές, δηλαδή το σχήμα που παίρνει η παλάμη και η θέση της στον χώρο ή πάνω στο σώμα, καθώς και η θέση στην οποία τοποθετούνται τα δάχτυλα.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη- Συμεωνίδη

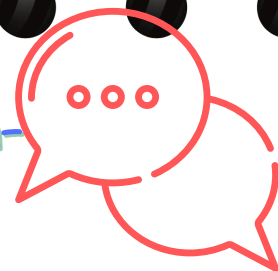


**A.A.** Οι συμβολικές αυτές κινήσεις αποτελούν μια συμφωνία ανάμεσα στους ομιλητές και γι' αυτό υπάρχουν πολλές νοηματικές γλώσσες όπως και ομιλούμενες. Επίσης κάθε νοηματική γλώσσα είναι ένας ανοιχτός κώδικας επικοινωνίας, δηλαδή μπορούμε να πούμε τα πάντα με τη νοηματική γλώσσα.

**M.Σ.** Σήμερα στον πλανήτη μας μιλιούνται σύμφωνα με το Ethnologue 7.164 γλώσσες και από αυτές κινδυνεύουν με εξαφάνιση περίπου οι μισές, δηλαδή γύρω στις 3000 γλώσσες. Γιατί οι γλώσσες κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και πότε λέμε ότι μία γλώσσα πεθαίνει;

**A.A.** Πρώτα πρώτα χρειάζεται μια διευκρίνιση: για τους γλωσσολόγους γλώσσες δεν είναι μόνο οι επίσημες γλώσσες, π.χ. η Νέα Ελληνική, αλλά και μια διάλεκτος, π.χ. η Κρητική ή ένα ιδίωμα που μιλούν, λ.χ. σε ένα χωριό του νομού Κοζάνης, που μπορεί να μιλιέται μόνο από μια μικρή ομάδα ανθρώπων, επειδή δεν υπάρχουν γλωσσικά χαρακτηριστικά που να διαφοροποιούν τις δύο ομάδες γλωσσών. Χαρακτηριστικά όπως αριθμός ομιλητών (μικρή, ασθενής, μεγάλη γλώσσα), γλώσσα που τη μιλούν ομιλητές μιας υπερδύναμης (ισχυρή γλώσσα) κτλ. δεν είναι γλωσσικά χαρακτηριστικά. Όμως, όπως υπάρχει η αγωνία της ανθρωπότητας ότι χάνεται η βιοποικιλότητα, δηλαδή η ποικιλία στα είδη των οργανισμών, έτσι υπάρχει και ο αγώνας των γλωσσολόγων να μη χαθεί η γλωσσοποικιλότητα, γιατί οι γλώσσες πεθαίνουν όταν εξαφανιστούν οι ομιλητές που τη μιλούν. Ο καθένας μας ως κάνει την προσπάθειά του να συνεχίσει όχι μόνο να μιλάει και να γράφει τη γλώσσα του, αλλά και να την καλλιεργεί με κάθε τρόπο.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη- Συμεωνίδη



**Μ.Σ.** Υπάρχουν καλύτερες και χειρότερες γλώσσες; Υπάρχουν πλουσιότερες ή φτωχότερες γλώσσες;

**Α.Α.** Δεν υπάρχουν καλύτερες και χειρότερες γλώσσες, αυτό είναι ένας μύθος. Δεν μετρούμε τον πλούτο μιας γλώσσας με τυχαία παραδείγματα, π.χ. δεν θα ήταν επιστημονική η διαπίστωση ότι η ελληνική γλώσσα είναι πιο πλούσια από την Αγγλική μόνο και μόνο επειδή για το διάστημα των 365 ημερών η ελληνική γλώσσα έχει 3 λέξεις (έτος-χρόνος-χρονιά), ενώ η Αγγλική μόνο μία (year). Για τους γλωσσολόγους κάθε γλώσσα είναι το κατάλληλο εργαλείο επικοινωνίας για τον πληθυσμό που τη χρησιμοποιεί. Όμως οι ομιλητές πρέπει να φροντίζουν να καλλιεργούν τις γλώσσες τους, δηλαδή να τις χρησιμοποιούν και σε κάθε νέα κατάσταση, λ.χ. σε μια νέα επιστημονική ανακάλυψη.

**Μ.Σ.** Κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι γλώσσες κινδυνεύουν από όλες τις ξένες λέξεις που εισάγονται στη γλώσσα. Έχουν δίκιο; Πρέπει δηλαδή να μην λέμε κούριερ αλλά ταχυμεταφορέας;

**Α.Α.** Και εδώ έχουμε να κάνουμε με έναν μύθο, γιατί οι γλώσσες δανείζονται, αλλά και δανείζουν. Εφόσον οι ομιλητές έρχονται σε επαφή με ομιλητές άλλης γλώσσας, είναι απόλυτα φυσικό να υπάρξει αμοιβαίος δανεισμός κυρίως λέξεων, γιατί έτσι εξυπηρετούν υλικές, πολιτισμικές ή άλλες ανάγκες τους, π.χ. γκολ από την αγγλική (λέξη) goal, επειδή από τους Άγγλους διδαχτήκαμε το ποδόσφαιρο.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη- Συμεωνίδη



**A.A.** Οι λόγιοι σε πολλές γλώσσες προτείνουν ως μια μορφή γλωσσικής καλλιέργειας, αν και όχι πάντα με επιτυχία, λέξεις της γλώσσας τους για να αντικαταστήσουν τις ξένες λέξεις, π.χ. γκολ - τέρμα, internet - διαδίκτυο, mail - ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Ο βαθμός επιτυχίας κρίνεται από το αν η λέξη χρησιμοποιείται στη θέση της ξένης όχι μόνο στον γραπτό αλλά και στον προφορικό λόγο και από πολλούς ομιλητές.

**M.Σ.** Κυρία Αναστασιάδη-Συμεωνίδη ήταν πραγματικά μια απολαυστική συνέντευξη. Οι απαντήσεις σας έλυσαν σημαντικές μας απορίες για το τι είναι η γλώσσα, αυτή η πολύτιμη δυνατότητα που μας κάνει μοναδικούς ως είδος. Σας ευχαριστούμε πολύ.

## Συνέντευξη με την Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη

**Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης:** Σταυρούλα Αντωνοπούλου

**Σύλληψη & Δημιουργία:** Μαρία Σουκαλοπούλου

**Τεχνική Υλοποίηση:** Ουρανία Βοσκάκη, Ιωάννης Λεύκος, Αλέξανδρος-Φώτιος Μήτσος, Σταυρούλα Αλεξιάδου, Απόστολος Γαρούφος, Μυρσίνη Καλαμπαλίκη

**Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου:** Ασημάκης Φλιάτουρας

**Παιδαγωγική ομάδα:** Άννα Ν. Αφεντουλίδου, Ουρανία Βοσκάκη, Ζωή Ιωαννίδου, Βασιλική Μακρή, Μαρία Σουκαλοπούλου, Ασημάκης Φλιάτουρας

**Μεταφορτώτρια:** Μαρία Σουκαλοπούλου

**Εικόνες / Γραφικά:** Canva

Έκδοση 1.0 Μάιος 2025

*Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (ΜΙΣ) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.*